

Asia: VN/17577/2022

Lausuntopyyntö tuomioistuimien ulkopuolisen riidanratkaisun ja sovittelun kehittämiseksi tehdystä selvityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Mitkä ovat pienten ja keskisuurten yritysten merkittävimmät esteet sovittelumenettelyjen käytölle riidanratkaisussa

Käytettävissä olevista sovittelumenettelyistä ei ole riittävästi tietoa pienten ja keskisuurten yritysten edustajilla eli niillä henkilöillä, jotka tekevät yrityksen puolesta ratkaisut riitaisen asian ratkaisukeinoista. Tiedon puute on todettu tehdyssä selvityksessä.

Toisaalta pienten ja keskisuurten yritysten juridisia asioita hoitavilla lakimiehillä ja yritysten asioita hoitavilla asianajajilla tieto sovittelumenettelyn käyttömahdollisuudesta täytyy olla olemassa. Esteenä sovittelumenettelyn käyttämättömyyteen voi olla tämän tahon haluttomuus ohjata riita-asia sovitteluun. Haluttomuus voi johtua siitä, että sovittelumenettely supistaa toimeksiantoa ja vaikuttaa ainakin yritysten ulkopuolisten juristien palkkioiden suuruuteen.

Tulisiko riita-asiain oikeudenkäyntimenettelyä kehittää sovittelumenettelyjen nykyistä suuremman hyödyntämisen suuntaan? Jos, niin millä tavalla?

Riita-asiain oikeudenkäyntimenettelyä tulisi kehittää siten, että jo ennen asian valmisteluvaihetta olisi velvollisuus selvittää asianosaisille, mitä vaihtoehtoja olisi käytettävissä riita-asian sopimiseksi. Myös muusta kuin tuomioistuinsovittelusta tulisi olla tietoa jaettavana.

Pitäisikö alustavaan sovitteluistuntoon osallistumisesta säätää laissa?

Sovinnon edistämisestä ja alustavaan sovitteluistuntoon osallistumisesta ei tulisi säätää menettelytapoja osana riita-asiain prosessia. Jo nyt OK 5 luvun 26 §:n säännös velvoittaa puheenjohtajaa saamaan asianosaiset sopimaan asian. Lisäksi säännöksen 2 momentin mukaan asianosaisille voidaan tehdä ehdotus asian sovinnolliseksi ratkaisemiseksi. Nykyiset säännökset ovat riittäviä.

Alustavaan sovitteluistuntoon osallistuminen pitkittäisi prosessia ja saattaisi aiheuttaa lisäkustannuksia yrityksille. Asian siirtäminen sovittelumenettelyyn tulisi aina olla vapaaehtoista. On lisäksi lukuisia asioita, jotka eivät riidan kohteen luonteen vuoksi sovellu lainkaan sovittelussa ratkaistaviksi. Pakollinen sovitteluistuntoon osallistuminen olisi turha ja toisaalta aiheuttaisi uudenlaisen ratkaisutarpeen siitä, soveltuuko asian lainkaan sovittelussa käsiteltäväksi vai ei. Riita-asian prosesseja ei tulisi nykyisestä pitkittää millään tavoin.

Näettekö tarvetta kehittää tuomioistuinsovittelua koskevaa lainsäädäntöä ja millä tavalla, jotta siitä tulisi nykyistä toimivampi vaihtoehto pienten ja keskisuurten yritysten riidanratkaisuun?

Tuomioistuinsovittelua koskeva lainsäädäntö on sellaisenaan sovellettavissa pienten ja keskisuurten yritysten riidanratkaisuun.

Tuomioistuimissa koulutetaan sovittelutuomareita vuosittain. Lisäksi tuomioistuinten sisällä tietoa sovittelusta jaetaan muun muassa kansallisen vastuutuomariverkoston kautta, mikä lisää tuomioistuinten valmiutta sovittaa myös pienien ja keskisuurten yritysten välisiä riitoja. Lainsäädäntö on tällä hetkellä toimiva.

Pitäisikö Suomeen luoda selvityksessä esitetty tuomioistuimen ulkopuolinen institutionaalinen sovittelumenettely? Jos, niin millainen?

Tuomioistuimen ulkopuolisen institutionaalisen sovittelumenettelyn luominen ei ole kannatettavaa siten kuin selvityksessä esitetään.

Suomen Asianajajaliiton sovittelumenettelyn käyttöala on jäänyt suppeaksi, mikä sekään ei puolla erillisen tuomioistuimen ulkopuolisen institutionaalisen sovittelumenettelyn lisäämistä.

Lisäksi voimassa olevan rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain mukainen sovittelumenettely tarjoaa mahdollisuuden sovittaa vähäisiä riita-asioita. Palvelua tarjoaa sovittelutoimistot, joiden verkosto on valtakunnallinen ja kattava ja joissa toimii sovittelijoina vapaaehtoissovittelijat. He ovat saaneet koulutuksen tehtävään. Myös tämä riidanratkaisutapa on käytössä sekä pienten että keskisuurten yritysten riitojen ratkaisukeinoksi. Sovittelutoimistojen mahdollisuutta ottaa soviteltavaksi em. asioita voisi vahvistaa sovittelutoimistojen resursseja lisäämällä.

Ensisijaisesti tulisi harkita, onko nykyiset mahdollisuudet saattaa riita-asia sovitteluun riittävät ja tulisiko nykyisiä menettelytapoja kehittää.

Näettekö tarvetta sille, että pienten ja keskisuurten yritysten välisiä riitoja voitaisiin käsitellä jossakin ratkaisusuositusta antavassa lautakunnassa kuten kuluttajariitalautakunnassa?

Tarvetta luoda erillinen järjestelmä, jossa pienten ja keskisuurten yritysten riidat ratkaistaisiin jossakin suosituksia antavassa lautakunnassa ei ole.

Muita kommentteja selvityksestä?

Yksi tärkeimmistä tekijöistä sovittelun lisäämiseksi on sovittelun tekeminen tunnetuksi sekä sovittelijoina toimivien juristien koulutuksen lisääminen jo yliopisto-opiskeluvaiheessa.

Tuomioistuinsovittelun kehittäminen tulisi olla ensisijainen keino riita-asioiden sovittelumenettelyssä. Näin asianosaisille voitaisiin taata ammattimainen ja yhdenmukainen menettely sovittelussa.

Helander Jaana
Satakunnan käräjäoikeus